

Αναρχικές γυναίκες της Λατινικής Αμερικής

☰ Κατηγορία: Παγκόσμια Αναρχική Ιστορία

✎ Γράφτηκε από τον/την Cristina Guzzo

Της Cristina Guzzo

Olga Acera (Δημοκρατία της Αργεντινής)

Γεννήθηκε στην Punta Alta στην επαρχία του Μπουένος Άιρες και δούλευε στην κτηνοτροφία από την ηλικία των οκτώ. Έλαβε την βασική της εκπαίδευση σε ένα Ριζοσπαστικό Σύγχρονο Σχολείο, βασισμένο στο εκπαιδευτικό μοντέλο που εισήγαγε ο Καταλανός ελευθεριακός Francisco Ferrer y Guardia με την επιστημονική διαδικασία πειραματισμού κι απόρριψης.¹

Το 1917 συμμετείχε στις απεργίες των σιδηροδρομικών, όταν στους εορτασμούς των απεργιακών αγώνων οι γυναίκες του νότιου Μπουένος Άιρες κάθισαν στις ράγες για να μπλοκάρουν την συνέχιση της λειτουργίας των μεταφορών.

Ήταν φεμινίστρια και υπήρξε σύντροφος για πάνω από 50 χρόνια του Generoso Cuadrado Hernández, συγγραφέα και αναρχικού αγωνιστή που γεννήθηκε στο Bahía Blanca. Ζούσαν στο Tariáes του Μπουένος Άιρες. Η κόρη τους Alba Cuadrado, υπήρξε μέλος της Ελευθεριακής Ομοσπονδίας Αργεντινής (FLA).

1. Από την *“Libertarias en America del Sur”*, της Cristina Guzzo, σ. 15 [Μπουένος Άιρες: *Libros de Anarres*, 2014.]

Miguelina Aurora Acosta Cardenas (Περου, 1887-1938)

Γεννήθηκε στο Yurimaguas στο τμήμα Loreto του Alto Amazonas το 1887, σύμφωνα με τα πανεπιστημιακά της έγγραφα. Οι γονείς της ήταν οι Miguel Acosta Sánchez και Grimanesa Cárdenas Montalbán, γαιοκτήμονες στις περιοχές του περουβιανού Αμαζονίου και ευνοημένοι οικονομικά από την ραγδαία ανάπτυξη της βιομηχανίας ελαστικών εκείνης της εποχής. Ως κληρονόμος μιας πλούσιας οικογένειας πήγε για σπουδές στη Γαλλία, την Ελβετία και τη Γερμανία, γεγονός που της επέτρεψε να ζήσει το κλίμα στην Ευρώπη μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Κατά την επιστροφή της στο Περού, η Miguelina ήρθε αντιμέτωπη με δύο νέες συνθήκες: η οικογένειά της είχε εγκαταλείψει το αγρόκτημα στον Αμαζόνιο, το καουτσούκ είχε πλέον αντικατασταθεί από συνθετικά, κάτι που έφερε τέλος εποχής για τη βιομηχανία ελαστικών. Ξεκίνησε τις σπουδές της στο Περού και άρχισε να βιώνει την κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα.

Στο Πανεπιστήμιο Mayor de San Marcos σπούδασε λογοτεχνία και αργότερα νομική, ενώ έγινε δεκτή στο δικαστικό σώμα το 1920. Στη διατριβή της "Ο θεσμός του γάμου καταστέλλει τη νομική και κοινωνική θέση της γυναίκας" αποκάλυψε τον μαχητικό φεμινισμό της και την αντίληψή της για την αντρική κυριαρχία επί των γυναικών. Αγωνίστηκε για το δικαίωμα των γυναικών να ασκούν νομική αγωγή, κάτι που απορρίφθηκε με την ισχύουσα νομοθεσία. Η Miguelina Acosta επρόκειτο να γίνει η πρώτη γυναίκα δικηγόρος του Περού που υπερασπίστηκε ανοιχτά την εργατική τάξη.

Από το 1917 έως το 1919 διηύθυνε την εβδομαδιαία αναρχίζουσα εφημερίδα "La Critica" μαζί με την "ινδιάνα" φίλη της Dora Mayer. Αυτά ήταν χρόνια μεγάλων απεργιών στο Περού, που οργανώθηκαν από μπουτουαλιστές/ριες (σπμ. οπαδοί των ιδεών περί αλληλοβοήθειας του Πιερ Ζοζέφ Προυντόν) και αναρχικές/ούς εργάτες/ριες. Η ακμή του αναρχικού κινήματος στο Περού ήταν μεταξύ 1911 και 1924, κατά τη διάρκεια της οποίας η Miguelina Acosta εμφανίστηκε ως φεμινίστρια και επιφανής αναρχοσυνδικαλίστρια.

Στην "La Critica" υπέγραφε τα άρθρα της με τα ψευδώνυμα Maac και Emedosa. Σε αυτά τα άρθρα ασχολήθηκε με τις απαιτήσεις της εργασίας και τον αγώνα για τη γυναικεία χειραφέτηση. Πίστευε στην εκπαίδευση των γυναικών ως βασικό εργαλείο για την προσωπική ανάπτυξη τους. Ένα άλλο βασικό θέμα για το οποίο αγωνιζόταν ήταν τα δικαιώματα των ιθαγενών Ινδιάνων και ειδικότερα με τα προβλήματα των γυναικών του Αμαζονίου, κάτι που γνώριζε καλά έχοντας ζήσει σε αυτή την περιοχή. Ως εκ τούτου, δημιούργησε ένα σχολείο για γυναίκες στην Yurimaguas, όπου μεγάλωσε, και ήταν μέλος της φιλο-ινδιανικής ένωσης που ίδρυσε η Dora Mayer και ο Pedro Zulén. Έγραφε επίσης για την αναρχοσυνδικαλιστική εφημερίδα "El Obrero Textil" και στη γνωστή επιθεώρηση "Amauta" που διεύθυνε ο José Mariátegui, με τον οποίο ήταν μαζί από το 1923 έως το 1930. Έγινε γνωστή συμμετέχοντας σε εργατικές συγκεντρώσεις ως ομιλήτρια και από τις ομιλίες της στις εγκαταστάσεις στο Λαϊκό Πανεπιστήμιο Gonzalez Prada.

Κατά τη διάρκεια της φοίτησής της στο San Marcos, ήταν πρόεδρος στην Επιτροπή Γυναικών για την Προμήθεια Ειδών Συρραφής το 1919, σε μια εποχή που η άνοδος των τιμών ήταν αιτία τεράστιων απεργιών. Προτάσσοντας την αναρχοσυνδικαλιστική προσέγγιση, ηγήθηκε της πορείας της 25ης Μαΐου 1919 στη Λίμα, η οποία απαγορεύτηκε από την κυβέρνηση, με αποτέλεσμα στη συνέχεια να πραγματοποιηθεί διαμαρτυρία με πλακάτ, με την αναγραφή "Θέλουμε ψωμί!", "Κάτω οι καπιταλιστές εκμεταλλευτές!" και "Ζήτω η γυναικεία οργάνωση!". Ακολούθησε καταστολή και συγκρούσεις με την αστυνομία. Αργότερα, η Miguelina ξεκίνησε απεργία πείνας στο λιμάνι του El Callao για να διαμαρτυρηθεί για την έλλειψη βασικών τροφίμων και αυτό την έκανε πολύ δημοφιλή σε όλο το Περού. Ομοίως, συμμετείχε και ηγήθηκε των αγώνων των αναρχοσυνδικαλιστριών που πραγματοποιήθηκαν σε ολόκληρο το Περού το 1917 και το 1918 για να διεκδικήσουν την οκτάωρη εργασία και ως αντίδραση στην σκληρή καταστολή της αστυνομίας που μερικές φορές είχε τραγική κατάληξη. Ο Mariátegui αναφέρεται σε αυτές τις γυναίκες στο έργο του "7 Δοκίμια που ερμηνεύουν την Περουβιανή Πραγματικότητα".

Λόγω των ιδεών της, η Miguelina Acosta απομονώθηκε από ορισμένους κύκλους και μερικές πόρτες τις βρήκε κλειστές, αλλά παρόλα αυτά αφοσιώθηκε στο εκπαιδευτικό της έργο ως δασκάλα σε σχολές εργατριών/ών και στο Λαϊκό Πανεπιστήμιο González Prada στην Jauja. Ήταν μέλος της ομάδας «Evolución Feminista» που ξεκίνησε η δημοσιογράφος και εκπαιδευτικός María Jesús Alvarado,

μέλος της Ομάδας Φεμινιστριών Εργατριών και της Διεθνούς Ένωσης Γυναικών για την Ειρήνη και την Ελευθερία. Το 1924 πήρε μέρος στη Παναμερικανική Συνδιάσκεψη Γυναικών όπου παρουσίασε το σχέδιό της για την ίδρυση και την συγκρότηση ενός εκπαιδευτικού σώματος που θα μετακινείται στην ύπαιθρο για την αντιμετώπιση του αναλφαριθισμού μεταξύ των Ινδιάνων.

Στην επιθεώρηση "La Protesta" (Λίμα, Νο 84, τον Ιανουάριο του 1920), ο αναρχικός Delfín Levano δημοσίευσε τους στίχους ενός τραγουδιού με τίτλο "El Perseguido", (η κατατρεγμένη) αφιερωμένου στην Miguelina Acosta και αναφέρεται σε αυτήν ως "αδελφή". Η Miguelina θεωρούταν ελευθεριακή πρωτοπόρος και μεγάλη ομιλήτρια.

Στα τελευταία της χρόνια έζησε στο El Callao όπου και πέθανε στις 26 Οκτωβρίου 1938.

Η Miguelina Aurora Acosta Cardenas

Esperanza Auzeac (Μολδαβία / Ουρουγουάη, 1919-;)

Γεννημένη στη Μολδαβία, η Esperanza ήταν αναρχική αγωνίστρια που μετακόμισε στην Ουρουγουάη με την οικογένειά της. Αρχικά το όνομά της ήταν Nadezhda και ο πατέρας της, Γάλλος αξιωματούχος που είχε μετατεθεί στη Ρωσία, ήταν στους πολιτικούς πρόσφυγες που εγκατέλειψαν την αυτοκρατορία μετά την επανάσταση του 1917. Όταν έφτασε στο Ποταμό Plate δήλωσε φυγές από τους Μπολσεβίκους.

Η Esperanza ήταν συνδικαλίστρια και συμμετείχε στην συγκρότηση του Συνδικάτου Εργαζομένων στην Βιομηχανία Κρέατος, η οποία προηγουμένως δεν υπήρχε στο Μοντεβιδέο. Άρχισε να εργάζεται στην μονάδα Frigorífico Anglo (ψυγεία Anglo) στα 17 της, αλλά αναφέρεται ότι στην πραγματικότητα ήταν μόνο 14 ή 15 ετών όταν άρχισε να εργάζεται. Απολύθηκε από την ψυκτική μονάδα για την πολιτική της δραστηριότητα.

Ήταν πολύ αγαπημένη φίλη με την αναρχική από το Montevideo Débora Céspedes και τον σύντροφό της "Beto" Gallegos και έζησε, όπως και το ζευγάρι, στην περιοχή El Cerro. Η Esperanza ήταν μέλος της ομάδας γύρω από το (ελευθεριακό ινστιτούτο) της El Cerro "Ateneo Libre" και συμμετείχε στο GEAL, "Grupo de Estudios y Acción Libertaria" από την δεκαετία του 1980 και μετά.

Ο σύντροφός της ήταν ο Santiago Rodriguez (1916) από το Συνδικάτο Canillitas και είχαν ένα γιο, τον Μπόρις. Η στενή φίλη της, η Débora Céspedes, έγραψε μια βιογραφία της Esperanza που δημοσιεύθηκε στην Centro Oeste, την επιθεώρηση των συνταξιούχων του El Cerro.

Το 2001 ο Ολλανδός ερευνητής Kees Rodenburg πραγματοποίησε τη συνέντευξη του (με τίτλο "Simón Radowitzky" με την Esperanza, αφού ανακάλυψε μια φωτογραφία της με τον Simón Radowitzky στα αρχεία της Luce Fabbri. Το στιγμιότυπο είχε ληφθεί σε ένα πικνίκ που διοργάνωσε το Ateneo Libre και δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση του GEAL "Opción Libertaria" (Montevideo, Ιούνιος 1999, σελ. 14). Στη συνέντευξη η Auzeac θυμάται την άφιξη του Radowitzky στο Montevideo το 1930 μετά την απελευθέρωσή του από το Σωφρονιστικό Ίδρυμα της Ushuaia της Αργεντινής. Η συνέντευξη μπορεί να βρεθεί στο Διεθνές Ινστιτούτο Κοινωνικής Ιστορίας στο Άμστερνταμ.

Η Esperanza Auzeac πέθανε στη Βολιβία όπου έζησε τα τελευταία της χρόνια.

Nelia Bursuk - Αγωνίστηκε για την πολιτιστική ολοκλήρωση και τον φεμινισμό με βάση τις αναρχικές αξίες

Γεννήθηκε στο Bernasconi στην La Pampa της Αργεντινής το 1921. Κόρη του Jose Bursuk και της Benita Kaplan και εγγονή του επικεφαλής της οικογενείας, Wolf. Όλοι καταγόμενοι από το Bobrovsky της Ρωσίας, έφτασαν στην Αργεντινή στις αρχές του 20ού αιώνα ως πρόσφυγες για να γλιτώσουν από τα πογκρόμ του τσάρου Νικολάου Β΄.

Ο προορισμός τους ήταν ο οικισμός Narcisse Level στο Bernasconi. Είχε ιδρυθεί το 1909 από την Εβραϊκή Εποικιστική Εταιρεία, μια φιλανθρωπική οργάνωση που ίδρυσε ο Baron Hirsch. Μαζί με πολλούς άλλους Εβραίους Ασκενάζι εποίκους εγκαταστάθηκαν σε μια κατά βάση άγονη περιοχή, όπου άρχισαν να καταγίνονται στην αγροτική διαβίωση, το φύτεμα και τη συγκομιδή δημητριακών. Η περιοχή αυτή ήταν απομακρυσμένη και το έδαφος καθόλου ποιοτικό, αλλά αφού εγκαταστάθηκαν σε αυτή τη σκληρή και παρθένα γη, μπόρεσαν να αναπαράγουν τον πολιτισμό, τη γλώσσα και τα έθιμά

τους σε συλλογική βάση. Οι Bursuks ήταν αναρχικοί διανοούμενοι και άνοιξαν επίσης ένα αναρχικό βιβλιοπωλείο ως μέρος της τοπικής κοινότητας. Επιπλέον, έφεραν μαζί τους στο Narcisse Level όλη την έως τότε δημοσιευμένη παραγωγή του σύγχρονου σχολείου του Francisco Ferrer, ώστε να εισάγουν τις ελευθεριακές εκπαιδευτικές μεθόδους στον οικισμό.

Η Nelia μόλις είχε συμπληρώσει τον πρώτο χρόνο της ηλικίας της όταν οι γονείς της και μερικά άλλα μέλη της οικογένειας μετακόμισαν στην Charata, μια περιοχή που εκείνη την εποχή αποτελούσε την εθνική επικράτεια του Chaco. Επέλεξαν αυτή την περιοχή μετά την προσφορά φθηνών εκτάσεων για βαμβακοκαλλιέργεια και έτσι έφυγαν από την La Pampa, μπουχτισμένοι με τα υψηλά ενοίκια που εισήγαγε η Εποικιστική Εταιρεία μετά το 1920.

Στην Charata εγκαταστάθηκαν με πέντε άλλες οικογένειες σε ένα οικόπεδο 100 εκταρίων, όπου δημιούργησαν έναν συνεταιρισμό, επιβεβαιώνοντας την αναρχική τους ταυτότητα. Παρά το καταπιεστικό κλίμα, την παρουσία κουνουπιών και την απουσία ηλεκτρισμού, η οικογένεια είχε μια ειρηνική παρουσία, με τη Nelia να μαθαίνει να διαβάζει γίντις και ισπανικά, να δίνει ρεσιπάλ και να συμμετέχει σε ερασιτεχνικούς θιάσους. Στις ήσυχες οικογενειακές βραδιές διάβαζαν δυνατά την αναρχική εφημερίδα "La Protesta" ("Η Διαμαρτυρία") καθώς και την Dos Freie Wort (1936-1975), την καθημερινή αναρχική εφημερίδα του Μπουένος Άιρες που κυκλοφορούσε στα γίντις και στη σύνταξη της οποίας συμμετείχαν και οι θείοι της Nelia, Berishe και Mayer.

Η δεκαετία του 1930 ήταν η περίοδος της ακμής της κολλεκτίβας, μιας και ιδρύθηκε ένα σχολείο, χτίστηκε ένα νοσοκομείο, καθώς και η ίδρυση της Εβραϊκής Εταιρείας, όπου συνηθιζόταν να μαζεύονται έως και εκατό οικογένειες για να παρακολουθήσουν θεατρικά έργα. Η Nelia, η μητέρα της και η θεία της Taibe, ήταν μέλη του Bursuk Theatre Troupe (Θεατρική Ομάδα) με υπεύθυνους τους Berishe και Mayer. Η Νέλια εμφανίστηκε σε ένα έργο με τον τίτλο "Hambre" ("Πείνα"), στο οποίο μια μητέρα αδυνατούσε να ταΐσει τα μικρά παιδιά της και -όπως λένε- έκανε το ακροατήριο να δακρύσει. Μετά από αυτό δόθηκαν παραστάσεις και στην γειτονική περιοχή και τα γύρω χωριά για να μαζευτούν χρήματα για την υποστήριξη της αναρχικής υπόθεσης. Το πρόγραμμα άλλαζε κάθε τρεις μήνες και υπήρχε σταδιακή βελτίωση της χρήσης των ισπανικών. Σε μια έκθεση της FORA το 1934 σημειωνόταν ότι ένα βραδινό θεατρικό σουαρέ στην Charata είχε προσελκύσει περισσότερους από 400 ανθρώπους.

Το 1930 οι Bursuks δημιούργησαν τη Βιβλιοθήκη "Leon Jazanovich" στην Charata, που πήρε το όνομα του διευθυντή της εφημερίδας "Brot un Ere" ("Ψωμί και Τιμή") που είχε αποκαλύψει τις καταχρήσεις της Εποικιστικής Εταιρείας του Hirsch, χαρακτηρίζοντας τις πρακτικές της ως "φεουδαρχική φιλανθρωπία". Ο Jazanovich κηρύχθηκε ανεπιθύμητο πρόσωπο από την αργεντίνικη κυβέρνηση και απελάθηκε το 1910.

Με τα δέκα αδέρφια της, τα εξαδέλφια και τους φίλους της, η Nelia ξεκίνησε μια ξεχωριστή βιβλιοθήκη για τους νέους, που ονομάστηκε "Brazo y Cerebro" ("Δύναμη και Μυαλό"). Στη Βιβλιοθήκη αυτή γίνονταν δεκαπενθήμερες συναντήσεις στις οποίες συμμετείχαν τόσο Εβραίοι όσο και μη Εβραίοι, σε μουσικές εκδηλώσεις και συζητήσεις για λογοτεχνικά έργα και αναρχικές αναγνώσεις.

Το 1940 η οικογένεια Bursuk εγκατέλειψε το Chaco και μετακόμισε στο Μπουένος Άιρες. Η Nelia προσχώρησε στην Οργάνωση Ελευθεριακής Νεολαίας ως μέλος της FACA (Αναρχική Κομμουνιστική Ομοσπονδία Αργεντινής) και ως αναρχική ακτιβίστρια οργάνωνε ποιητικές αναγνώσεις, έπαιζε σε θεατρικές ομάδες, πουλούσε αναρχικά βιβλία και διένειμε προπαγανδιστικό υλικό σε νυχτερινά σχολεία.

Όπως ο πατέρας της και ο θεός της Mayer Bursuk, ήταν και η ίδια μέλος του Εβραϊκού Ορθολογικού Συνδέσμου (ARJ) που δραστηριοποιήθηκε στην Αργεντινή από το 1916 μέχρι το 1978, ενώ ήταν μέλος και της (αναρχοσυνδικαλιστικής) FORA (Περιφερειακή Εργατική Ομοσπονδία Αργεντινής). Επίσης, διατηρούσε στενούς δεσμούς με τη Λαϊκή Βιβλιοθήκη "Jose Ingenieros".

Υπήρχαν αρκετές σχολές σκέψης στους κόλπους του ARJ, όπως μαρτυρά η διαμάχη μεταξύ ατομικιστών αναρχικών και αναρχοσυνδικαλιστών ή μεταξύ αυτών που προσέβλεπαν στον τολστοϊκό ανθρωπισμό και την ορθολογική επιρροή του σύγχρονου σχολείου. Ο ARJ είχε ταχθεί ενάντια στο διπλό χαρακτηρισμό του "παρία Εβραίου" και αναρχικού και επιδόθηκε στην διαμόρφωση της πολιτιστικής ταυτότητας και της εκπαίδευσης των Ρώσων μεταναστών που έφθασαν στην Αργεντινή όντες αναλφάβητοι. Η Nelia Bursuk συμμετείχε σε μεγάλο βαθμό σε αυτό το εκπαιδευτικό εγχείρημα το οποίο γινόταν μέσω της γλώσσας γίντις, πολεμώντας ενάντια στις διακρίσεις κατά των γυναικών, οι φωνές των οποίων -είναι η αλήθεια- δεν τύχαιναν ιδιαίτερης προσοχής στους κόλπους των παραδοσιακών αυτών ομάδων και για το λόγο αυτό η νεότερη γενιά έτεινε να συσχετίζεται με πιο ανοιχτές ομάδες της γενικότερης αριστεράς οι οποίες χρησιμοποιούσαν κυρίως την ισπανική γλώσσα.

Όταν ο διευθυντής του ARJ, Gorodisky, πέθανε το 1976, τα δύο χιλιάδες βιβλία της βιβλιοθήκης του ARJ, που βρισκόταν στη γωνία των οδών Humahuaca και Pringle, χαρίστηκαν στο Τμήμα Αργεντινών Αναρχικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Τελ Αβίβ.

Η Nelia Bursuk ήταν 25 ετών όταν συναντήθηκε για πρώτη φορά με τον μέλλοντά σύζυγό της Antonio Legaz σε έναν χορό της FORA. Ο Legaz ήταν Αργεντινός, αλλά είχε ζήσει στην Ισπανία από την ηλικία των πέντε ετών και είχε αγωνιστεί στον εμφύλιο πόλεμο. Η Nelia και ο Legaz απέκτησαν δύο κόρες, την Marina Luisa, αναρχική ενεργή στην FLA (Ελευθεριακή Ομοσπονδία Αργεντινής), η οποία ιδρύθηκε στο Μπουένος Άιρες στις 30 Δεκεμβρίου 1947, και την Estella Noemi, γεννημένη στις 7 Απριλίου 1950. Η Nelia απέκτησε δύο εγγόνια, τα παιδιά της Estella, τον Sebastian και την Gabriela Irina.

Τώρα στα 90 της και με καλή υγεία, η Nelia Bursuk είναι μια χαρακτηριστική γυναικεία φυσιογνωμία καταγωγής Ασκενάζι, που αγωνίστηκε για την πολιτιστική ολοκλήρωση και τον φεμινισμό με βάση τις αναρχικές αξίες.

Περισσότερα για την Nelia Bursuk:

<https://www.facebook.com/nelia.bursuk>

<https://www.youtube.com/watch?v=n03azvWspbl>

<https://vimeo.com/9481957>

<https://www.youtube.com/watch?v=Kuq30qwK-fg>

Η Θεατρική Ομάδα Bursuk. Εικονίζονται οι Marcos Bursuk, José Bursuk, Lidia Bursuk, Mauricio Bursuk, Berta (Benita) Kaplan de Bursuk, Jaime Bursuk, Clara Bursuk, Américo Cingolanni και Felisa Bursuk

***Από το βιβλίο της Cristina Guzzo "Libertarias en America del Sur, Buenos Aires: Libros de Anarres, 2014. Αγγλική μετάφραση: Paul Sharkey. Στο <https://www.katesharpleylibrary.net/69p9fc> Ελληνική μετάφραση: Vectrum και Ούτε Θεός-Ούτε Αφέντης.**

εργατική τάξη κοινωνικοί αγώνες αναρχική ιστορία αναρχικό κίνημα κοινωνικά κινήματα ζητήματα τέχνης
αναρχοσυνδικαλισμός θέατρο